



## **Analiza rezultata: Sloboda Rađanju - Istraživanje o iskustvima žena na porođaju u Srbiji**

### **CILJ**

Cilj istraživanja "Sloboda Rađanju - Istraživanje o iskustvima žena na porođaju u Srbiji" je da se utvrdi kakva su bila iskustva žena na porođaju u Srbiji. Istraživanje za Srbiju je sprovedeno u organizaciji Centra za mame, a isto istraživanje se u isto vreme sprovelo i u Makedoniji, Bosni i Hrvatskoj sa ciljem da se dobije detaljnija slika o uobičajenoj praksi u toku porođaja na teritorijama ovih zemalja.

Istraživanje je deo regionalne akcije "Sloboda rađanju", čiji je cilj da skrene pažnju javnosti na prava žena na porođaju, kao i na važnost dobre komunikacije između osoblja i porodilja tokom porođaja. Dugoročni cilj akcije je pretvaranje porodilišta u prijatelje majki. Akciju je pokrenulo desetak udruženja iz država Balkana, a organizacije koje učestvuju iz Srbije, pored Centra za mame, su Udruženje babica Srbije i Dule Srbije, kao i inicijative Mati.rs i Tvoj porođaj.

### **METODOLOGIJA**

Istraživanje je sprovedeno u periodu od 16 do 24 februara 2015. godine na osnovu anonimne ankete u elektronskoj formi za čije je popunjavanje bilo potrebno oko 7 minuta. Anketom su obuhvaćene 2 583 žene koje su se porodile u Srbiji. Osim pitanja koja se odnose na utvrđivanje strukture uzorka (starost, broj porođaja, godina poslednjeg porođaja, mesto stanovanja, nivo obrazovanja) ispitivanje sadrži i 95 tvrdnji koje se mogu razvrstati u deset kategorija:

1. prijem u porodilište ( tvrdnje 1-6 )
2. porođajna soba – boks ( tvrdnje 7-14 )
3. postupak i intervencije tokom porođaja ( tvrdnje 15-39 )
4. osećanja tokom porođaja ( tvrdnje 40-49 )
5. pratnja na porođaju ( tvrdnje 50-53 )
6. osoblje bolnice ( tvrdnje 54-61 )
7. iskustva sa babicama ( tvrdnje 62-71 )
8. iskustva sa ginekolozima ( tvrdnje 72-81 )
9. uticaj iskustva sa porođaja na kasnija osećanja ( tvrdnje 82-87 )
10. slaganje sa izjavama ( tvrdnje 88-95 )

Odgovori su se zasnivali na iskustvima koje su žene imale u toku poslednjeg porođaja, a ispitanice su odgovore davale na petostepenoj skali. Podaci su statistički analizirani u programu Google Forms.

## **ANALIZA REZULTATA**

Anketom je obuhvaćeno 2583 žena koje su se porodile u Srbiji, od kojih je 2293 dalo informaciju o godinama starosti: najveći broj učesnica u anketi (40%) je starosti 31-35 godina, 32% ima 25-30 godina, 10% ima 36-42 godine, 4% ima 18-24 godina i 3% više od 442 godine. Najveći procenat ispitanica (63%) su rodile jedanput, 29% dva puta, 6% tri i 1% više od tri puta. Na pitanje o godini poslednjeg porođaja izjasnilo se 2209 učesnica ankete pri čemu se najveći procenat (79%) porodilo u period 2013-2015, zatim 15% u period 2012-2009 i 6% pre 2009. godine. Najveći procenat (41%) ispitanica živi u naselju sa više od 1.000.000 stanovnika, zatim 20% u naselju od 100.000 do 500.000, 19% u naselju od 10.000 do 100.000, 10% u naselju sa više od 500.000 stanovnika, 6% u naselju od 2.000 do 10.000 stanovnika, 2% u selu i 1% u naselju do 2.000 stanovnika. Prema nivou obrazovanja anketom je obuhvaćeno 40% fakultetski obrazovanih učesnica, 24% sa srednjom školom, 17% sa zvanjem mastera, magistra ili specijaliste, 16% sa višom školom, 2% sa doktoratom i 1% sa osnovnom školom.

Dobijeni rezultati ukazuju da najveći broj ispitanica koje su učestvovala u istraživanju ima između 31-35 godina, rodile su jednom (63%) i to u periodu 2013-2015 godine (79%), živi u naselju sa više od 1.000.000 stanovnika (41%) i fakultetski je obrazovano (40%).

## **PRIJEM U PORODILIŠTE**

Od 2583 učesnica u anketi, 35% ispitanica je prilikom prijema bilo zadovoljno atmosferom u porodilištu, i to 15% u potpunosti, dok je 20% bilo umerenije zadovoljno. Neopredeljno je bilo 33% ispitanica. Međutim, čak 32% ispitanica se izjasnilo da nije zadovoljno atmosferom u porodilištu, pri čemu 14% u potpunosti, dok je 18% bilo umerenije nezadovoljno. Osoba koja radi na prijemu porodilja ocenjena je kao ohrabrujuća, naklonjena i pažljiva u proseku od strane 37-40% ispitanica, pri čemu u potpunosti u 20-23%, i umerenije u 17-18% slučajeva.

Neopredeljeno je bilo 21-24% ispitanica. Međutim, prema 38-39% ispitanica, osoba koja radi na prijemu bila je neohrabrujuća, nenaklonjena i nepažljiva, pri čemu prema 18-19% u potpunosti, a 19-20% umerenije. Uvodnim postupcima u porodilištu bilo je zadovoljno 38% ispitanica, pri čemu 20% u potpunosti, a 18% je bilo umerenije zadovoljno. Nasuprot njima, čak 39% ispitanica nije bilo zadovoljno uvodnim postupcima u porodilištu, pri čemu je 21% u potpunosti, a 18% umerenije nezadovoljno. Neopredeljno je bilo 23% porodilja.

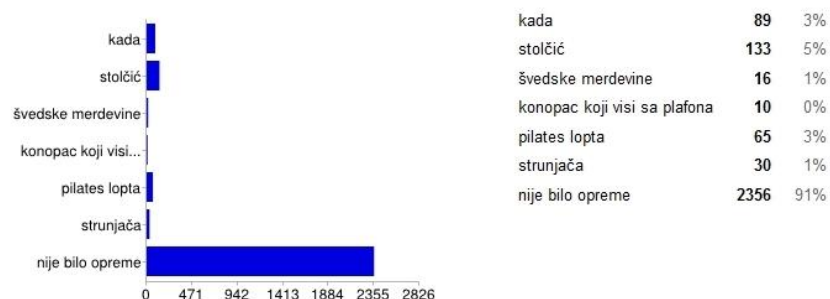
Rezultati ankete pokazuju da je prijemom u porodilištu u smislu atmosfere, odnosa osobe koja radi na prijemu porodilja i uvodnim postupcima bilo zadovoljno svega 35-40% ispitanica. Ostalih 60-65% ispitanica, činilo je 32-39% nezadovoljnih i 21-33% neopredeljenih porodilja. Mogućnost da se izjasne kako žele da se porode imalo je svega 37% ispitanica. Tu mogućnost nije imalo čak 58% ispitanica, a 5% je bilo neopredeljeno.

## POROĐAJNA SOBA – BOKS

U porođajnoj sobi-boksu atmosfera je bila prijatna za 37% ispitanica, pri čemu u potpunosti za 20%, a umerenije za 17% ispitanica. Međutim, 37% ispitanica se izjasnio da je u porođajnoj sobi-boksu atmosfera bila neprijatna, pri čemu za 19% u potpunosti, a za 18% umerenije neprijatna. Neopredeljeno je bilo 25% ispitanica. Privatnost u porođajnoj sobi nije bila obezbeđena za čak 52% ispitanica, pri čemu za 37% u potpunosti, a za 15% delimično. Privatnost je imalo 37% ispitanica, pri čemu 26% u potpunosti, a 11% delimično. Neopredeljno je bilo 11% učesnica ankete. Oprema koja se nalazi u porođajnoj sobi-boksu nije bila udobna, nije pomogla za opuštanje, niti za aktivno učestvovanje u porođaju za čak 44-47% ispitanica, pri čemu u potpunosti za 27-32%, a umerenije za 15-17% ispitanica. Nasuprot njima, za 33-34% ispitanica oprema je bila udobna, i pomogla za opuštanje i aktivno učestvovanje u porođaju, pri čemu za 18-20% u potpunosti, a 14-16% delimično. Neopredeljeno je bilo 18-21% ispitanica. Pored medicinske opreme, u porođajnom boksu nisu bila dostupna druga pomagala za čak 91% ispitanica, dok je 5% imalo na raspolaganju stočić, 3% kadu i pilates loptu, 1 % strunjaču i švedske merdevine i 0,4% konopac koji visi sa plafona. Pored toga, ukoliko je u porođajnoj sobi-boksu postojala medicinska oprema i pomagala za olakšavanje trudova, za čak 94% ispitanica ova oprema nije ponuđena od strane osoblja porodilišta. Porođajnom sobom-boksom, uopšteno, nije bilo zadovoljno 41% ispitanica, od čega 22% u potpunosti, a 19 % umerenije. Zadovoljno je bilo 34% ispitanica, od čega 17 % u potpunosti, a 17% delimično. Neopredeljno po ovom pitanju je bilo 24% ispitanica.

Rezultati ankete pokazuju da je boravkom u porođajnoj sobi – boksu uopšteno zadovoljno svega 34% ispitanica. Ostalih 65% ispitanica čine 41% nezadovoljnih i 24 % neopredeljenih ispitanica. Nezadovoljstvo porodilja se ogleda u nedostatku privatnosti u porođajnoj sobi-boksu(52%) i dostupnosti i kvalitetom opreme koja za većinu ispitanica (44-47%) nije bila udobna, niti je pomogla za opuštanje i aktivno učestvovanje u porođaju. Čak 91% ispitanica nije imalo na raspolaganju dodatna pomagala, a osoblje porodilišta u većini slučajeva (94%) uopšte ne nudi medicinsku opremu i pomagala koja bi porodiljama olakšala trudove.

Da li su u porođajnoj sobi / boksu / porodilištu gde ste se porodili, uz medicinsku opremu bila i druga pomagala (npr. kada, pilates lopta i sl.)



## POSTUPAK I INTERVENCIJE TOKOM POROĐAJA

Kod 2583 ispitanice, u većini slučajeva (56%) porođaj nije tekao spontano i bez intervencija.

**Intervencije tokom porođaja.** Od 1475 ispitanica, kod kojih porođaj nije tekao spontano, dobijeni su sledeći podaci. Klistir debelog creva pre ulaska u porođajnu salu izvršen je kod 91% porodilja. Kod više od polovine ispitanica (52%) porođaj je indukovan jer nisu imale svoje trudove-kontraksije, a kod istog broja porodilja (52%) porođaj je neko vreme tekao spontano, a zatim je podstaknut indukcijom. Kod 60% ispitanica vodenjak je probušen od strane medicinskog osoblja. Kod 17% porodilja porođaj je neko vreme tekao spontano, a onda završio carskim rezom. Takođe, kod 17% ispitanica porođaj je odmah izvršen carskim rezom. Primenom vakuuma je izvučena beba kod 3 % porodilja. Epiziotomija (sečenje međice) je izvršena kod 58% ispitanica. U 51% slučajeva medicinski tehničar je intervenisao fizičkim pritiskom da bi izgurao bebu. Pri tome u 47% slučajeva porodilje ne znaju na koji način je vršen fizički pritisak, pritisak laktom je korišćen kod 15,5% ispitanica, pritisak rukama svom snagom kod 14%, rukama lagano kod 13%, od strane dve osobe koje su prilegnule svom snagom na stomak kod 9% i kolenima kod 0,5% ispitanica. Epiduralna anestezija je korišćena kod 27% ispitanica. Pri tome, 82 % ispitanica je želelo epiduralnu anesteziju, ali ona nije bila dostupna.

Rezultati ankete pokazuju da je od intervencija u 91% slučajeva izvršen klistir, kod 60 % ispitanica je vodenjak probušen od strane medicinskog osoblja, kod 58% ispitanica urađena je epiziotomija, porođaj je indukovan kod 52% porodilja, u 51% slučajeva medicinski tehničar je intervenisao fizičkim pritiskom da bi izgurao bebu, epiduralna anestezija je korišćena kod 27% ispitanica, a carskim rezom je porođaj završen kod 17% ispitanica.

**Postupci tokom porođaja.** Od 2583 ispitanice dobijeni su sledeći podaci. Medicinsko osoblje je dalo informacije o dobitima i nedostacima svakog postupka pre njegovog sprovođenja tek kod 24% ispitanica, dok u 74% slučajeva to nije učinjeno. Slobodno kretanje tokom porođaja bilo je omogućeno kod svega 12% ispitanica, a svo vreme je moralo da leži 85% ispitanica. Tokom porođaja kod 80% ispitanica nije data mogućnost da zauzmu poziciju koja im najviše odgovara. Na CTG je svo vreme bilo priključeno 60% ispitanica. Mogućnost da bude u kadi sa toplom vodom tokom jednog dela porođaja nije data kod 99,6% porodilja, a čak 72% porodilja se nije tuširalo tokom prvog porođajnog perioda. Tokom porođaja porodiljama nije ponuđeno piće kod 96% niti hrana kod 98% ispitanica, pri čemu je 63% je osećalo žeđ i 20% glad. Tokom porođaja je 2% porodilja moglo da jede i pije kad i koliko želi.

Rezultati ankete pokazuju da u 74% slučajeva medicinsko osoblje nije dalo informacije o postupcima tokom porođaja pre njihovog sprovođenja, kod 80% ispitanica nije data mogućnost da zauzmu poziciju koja im najviše odgovara, na CTG je svo vreme bilo priključeno 60% ispitanica.

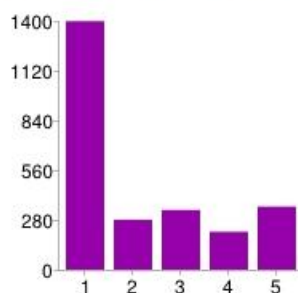
## OSEĆANJA TOKOM POROĐAJA

Privatnost u toku porođaja nije bila obezbeđena kod 60% ispitanica, pri čemu 47% u potpunosti nije imala privatnost, a 13% delimično. Potpunu privatnost je imalo svega 14%, delimičnu 9% porodilja, a 17% nije bilo opredeljeno. Atmosfera tokom porođaja nije bila mirna i spokojna za 49% ispitanica, pri čemu u potpunosti kod 31%, a delimično kod 18% ispitanica. Mirno i spokojno u potpunosti je bilo 15% i delimično 15% porodilja. U odlukama o načinu porađanja nije učestvovalo čak 65% ispitanica, pri čemu 54% u potpunosti, a 11% uglavnom nije učestvovalo. U ovim odlukama učestvovalo je u potpunosti svega 14% ispitanica i delimično 8%. Na ovom pitanju 13% ispitanica je bilo neopredeljno. U odlučivanju o zahvatima (intervencijama, terpijama i lekovima) tokom porođaja nije učestvovalo 73% ispitanica, pri čemu 63% u potpunosti, a 10% uglavnom nije učestvovalo. Samo 10% je učestvovalo u potpunosti, a 7% delimično u odlučivanju o zahvatima. O ovom pitanju 10% ispitanica nije bilo opredeljeno. Mišljenje porodilja u toku porođaja nije bilo uvaženo i poštovano kod 63% ispitanica, pri čemu 49% u potpunosti i 14% uglavnom. Mišljenje je uvažavano i poštovano u potpunosti kod 11% porodilja, a delimično kod 9% njih. Po ovom pitanju bio je neodlučno 17% ispitanica. Vreme za porođaj nije bilo ograničeno za 67% porodilja, pri čemu za 58% u potpunosti i za 9% uglavnom. Vreme je bilo ograničeno za 16% ispitanica, i to 10% u potpunosti i 6% delimično. Neopredeljeno po ovom pitanju bilo je 17% učesnica ankete. Osećaj da mogu da utiču na događaje u porođajnoj sobi nije imalo 73% ispitanica, od čega u potpunosti 60% i uglavnom 13%. Svega 7% porodilja imalo je u potpunosti osećaj da može da utiče na događaje u porođajnoj sobi/boksu, a delimično 5%. Po ovom pitanju neopredeljeno je bilo 16% porodilja. Tokom porođaja nije se osećalo zaštićeno i sigurno 45% ispitanica, i to 32% u potpunosti i 13% uglavnom. Zaštićeno i sigurno se osećalo u potpunosti 18% i delimično 14% porodilja. Neopredeljeno je bilo 23% ispitanica. Većina porodilja se osećalo usamljeno (44%) pri čemu u potpunosti 31% i uglavnom 13%. Nije se osećalo u potpunosti usamljeno 28% i delimično 12% ispitanica. Neopredeljeno je bilo 16% učesnica ankete. Uplašeno se osećala većina porodilja (49%), od čega u potpunosti 34% i uglavnom 15%. Nije bilo uplašeno 30% porodilja, pri čemu u potpunosti 18% i uglavnom 12%. Neopredeljeno po ovom pitanju bilo je 20% ispitanica.

Rezultati ankete pokazuju da privatnost nije obezbeđena za 60% ispitanica, atmosfera nije bila mirna i spokojna (49%). U odlukama o načinu porađanja nije učestvovalo 65% porodilja, a u odlučivanju o zahvatima (intervencijama, terpijama i lekovima) tokom porođaja nije učestvovalo 73% ispitanica. Pri tome, mišljenje porodilja u toku porođaja nije bilo uvaženo i poštovano kod 63% ispitanica.

Većina ispitanica nisu imale osećaj mogu da utiču na događaje u porođajnoj sobi (73%) i osećale su se uplašeno (49%), nezaštićeno i nesigurno (45%) i usamljeno (44%).

#### Učestvovala sam u odlukama o načinu porođaja



1	1398	54%
2	281	11%
3	336	13%
4	213	8%
5	355	14%

1=uoopšte se ne slažem; 5= U potpunosti se slažem

#### PRATNJA NA POROĐAJU

Pratnju na porođaju imalo je 16% ispitanica, dok 45% nije htelo pratnju, 36% nije ispunjavalo uslove u smislu plaćanja ili položenog kursa, a 3% nije imalo osobu od poverenja koju bi pozvalo na porođaj.

#### OSOBLJE BOLNICE

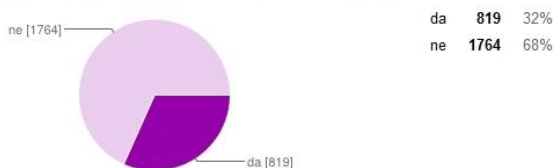
Od ukupno 2 583 žene koje su se porođale, 54% njih je sa doktorima, doktorkama i ostalim osobljem imala odnos poverenja i razumevanja, a 46% nije imalo. Osoblje se prema njima za vreme porođaja i u postporođajnom periodu ponašalo ljubazno, uslužno i strpljivo, što je odgovorilo 57%. Ostalih 43% je odgovorilo negativno. Velika većina žena, njih 75% su odgovorile da im se zdravstveni radnici/radnice koje su sretale tokom porođaja nisu predstavili imenom, prezimenom i/ili strukom. Samo 25% je odgovorilo potvrdno. Za vreme boravka u porodilištu većina žena, njih 54% nije imala osećaj da se neko stručno i kvaliteteno brine o njima. Pozitivno je odgovorilo njih 46%. Velika većina žena, 73%, pre svakog postupka nije bila upoznata sa njegovim tokom od strane medicinskog osoblja. Samo 27% je bilo upoznato. Isto tako 63% je odgovorilo da se osoblje nije trudilo da se one osćaju što je moguće bolje. Samo 37% je odgovorilo pozitivno. 68% nije uspešno počela da doji bebu zahvaljujući strpljivom i profesionalnom objašnjenju članova medicinskog osoblja koji su je nežno podučavali kako da doji. Samo 32% je odgovorilo pozitivno. Korisne i praktične informacije o budućoj nezi bebe nije dobilo 64%, a ostalih 36% je dobilo.

Na osnovu dobijenih rezultata može se zaključiti da većina ispitanih žena ima odnos poverenja i razumevanja sa doktorima, doktorkama i ostalim medicinskim osobljem (54% ispitanica). Osoblje se prema porodiljama za vreme porođaja i u postporođajnom periodu ponašalo ljubazno, uslužno i strpljivo, što je odgovorilo 57% žena. Međutim, većina žena je odgovorila:

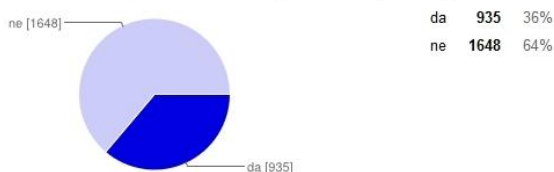
da im se zdravstveni radnici/radnice koje su sretale tokom porođaja nisu predstavili imenom, prezimenom i/ili strukom (75% ispitanica); da nije imala osećaj da se neko stručno i kvaliteteno brine o njima za vreme boravka u porodilištu (54% ispitanica); da nije bila upoznata pre svakog postupka sa njegovim tokom od strane medicinskog osoblja (73% ispitanica); da se osoblje nije trudilo da se one osećaju što je moguće bolje (63% ispitanica); nije uspešno počela da doji bebu zahvaljujući strpljivom i profesionalnom objašnjenju članova medicinskog osoblja koji su je nežno podučavali kako da doji (68% ispitanica); da nije dobila korisne i praktične informacije o budućoj nezi bebe (64% ispitanica)

Na osnovu ovih dobijenih odgovora može se zaključiti da su iskustva žena koje su se porađale prema osoblju bolnice većim delom negativna.

**Zahvaljujući strpljivom i profesionalnom objašnjenju članova medicinskog osoblja koji su me nežno podučavali kako da dojim, uspešno sam počela da dojim svoju bebu**



**Dobila sam korisne i praktične informacije o budućoj nezi moje bebe**



## ISKUSTVA SA BABICAMA

Kod najvećeg broja učesnica u anketi, prilikom porođaja je pomagala jedna babica (45%), kod 26% ispitanica pomagale su dve babice, 9% porodilja nije imalo pomoć babice, kod 8% babica je bila prisutna, ali nije pomagala već je vikanjem i uvredama odmagala, 8% učesnica ankete se izjasnio da ne zna da li je bilo pomoći babice, a kod 5% ispitanica pomagalo je više babica, među kojima su bili i studenti. Babice nisu nastojale da poštuju želje kod 38% ispitanica, pri čemu kod 26% u potpunosti, a kod 12% uglavnom. Babice su nastojale da poštuju želje kod 36% porodilja, i to kod 21% u potpunosti, a 15% uglavnom. Neopredeljno po ovom pitanju bilo je 26% ispitanica. Kod više od polovine ispitanica (53%) babica se nije predstavila punim imenom i prezimenom, dok je to učinilo 23% babica. U 13% slučajeva babica se nepotpuno predstavila, a 11% ispitanica je bilo neopredeljno po ovom pitanju. Najveći procenat ispitanica (43%) se izjasnio da ih babica nije upoznala sa tokom porođaja, u 24% slučajeva je to učinjeno delimično, dok je kod svega 16% porodilja upoznato sa tokom porođaja od strane babice. Po ovom pitanju je 17% ispitanica bilo neopredeljeno. Kod 57% ispitanica, babica je donosila odluke o postupcima u toku porođaja bez prethodne konsultacije sa porodiljom, kod 18% ispitanica je

babica delimično konsultovala porodilju, 15% ispitanica je bilo neopredeljeno po ovom pitanju, dok je kod svega 10% porodilja bilo konsultovano pre donošenja odluke o postupcima u toku porođaja. Za stvari koje nisu razumele u vezi sa porođajem čak 46% ispitanica nije dobilo objašnjenje od strane babice, delimično objašnjenje je dobilo 21% ispitanica, 15% ispitanica je bilo neopredeljeno po ovom pitanju, dok je svega 18% dobilo potpuno objašnjenje. Za 36% ispitanica, babica uopšte nije bila dostupna kada im je bila potrebna, delimično je bila dostupna za 25%, dok je babica u potpunosti bila na raspolaganju za 22% ispitanica. Babica je bila ljubazna i podsticajna za 30% i delimično ljubazna i podsticajna za 16% ispitanica. Za 24% porodilja babica je bila potpuno neljubazna i nepodsticajna, a delimično za 11%. Neopredeljno po ovom pitanju bilo je 19% ispitanica. Većina učesnica ankete (39%) smatra da je babica u potpunosti bila kvalifikovana za svoj posao, a 17% da je uglavnom kvalifikovana. Nasuprot njima, 14% ispitanica smatra da babica uopšte nije kvalifikovana, a 8% ispitanica da babica uglavnom nije kvalifikovana za svoj posao. Neopredeljeno je bilo 22% ispitanica.

Rezultati ankete pokazuju da porodiljama najčešće pomaže jedna babica (45%), da se babice u 57% slučajeva uopšte ne savetuju sa porodiljom prilikom donošenja odluke o postupcima u porođaju, da se babice u 53% slučajeva ne predstavljaju punim imenom i prezimenom, da 46% porodilja ne dobija objašnjenje za stvari koje im nisu jasne, da 43% ispitanica uopšte nije upoznato sa tokom porođaja od strane babice, za 36% ispitanica babica uopšte nije bila dostupna kada im je bila potrebna. Međutim, većina (56%) ispitanica smatra da su babice u potpunosti (39%) ili uglavnom (17%) kvalifikovane za svoj posao i da su u potpunosti (30%) ili uglavnom (16%) ljubazne i podsticajne.

### **ISKUSTVA SA GINEKOLOZIMA/GINEKOLOŠKINJAMA**

Kod najvećeg broja učesnica u anketi, prilikom porođaja je pomagao jedan doktor/ka (56%), kod 32% ispitanica pomagalo je više njih, 8% porodilja nije imalo pomoć doktora, 3% učesnica ankete se izjasnio da ne zna da li je bilo pomoći doktora. Doktori nisu nastojali da poštuju želje kod 47% ispitanica, pri čemu kod 35% u potpunosti, a kod 12% uglavnom. Doktori su nastojali da poštuju želje kod 34% porodilja, i to kod 21% u potpunosti, a 13% uglavnom. Neopredeljno po ovom pitanju bilo je 20% ispitanica. Punim imenom i prezimenom se predstavilo 39% doktora/ki, a delimično 13%. Uopšte se nije predstavilo čak 40% doktora/ki. Po ovom pitanju neopredeljno je bilo 9% ispitanica.

Najveći procenat ispitanica (39%) se izjasnio da ih doktor/ka nije upoznao/la sa tokom porođaja, u 23% slučajeva je to učinjeno delimično, dok je kod svega 22% porodilja upoznato sa tokom porođaja od strane doktora/ke. Po ovom pitanju je 16% ispitanica bilo neopredeljeno. Kod 52% ispitanica, doktor/ka je donosio/la odluke o postupcima u toku porođaja bez prethodne konsultacije sa porodiljom, kod 19% ispitanica je doktor/ka delimično konsultovao/la porodilju, 14% ispitanica je bilo neopredeljeno po ovom pitanju, dok je kod svega 15% porodilja bilo



konsultovano pre donošenja odluke o postupcima u toku porođaja. Za sve što nisu razumele u vezi sa porođajem čak 42% ispitanica uopšte nije dobilo objašnjenje od strane doktora/ke, delimično objašnjenje je dobilo 21% ispitanica, 15% ispitanica je bilo neopredeljeno po ovom pitanju, dok je svega 22% dobilo potpuno objašnjenje. Za 36% ispitanica, doktor uopšte nije bio dostupan kada im je bilo potreban, delimično je bio dostupan za 22%, dok je u potpunosti bio na raspolaganju za 26% ispitanica. Doktor/ka je bio/la ljubazan i podsticajni za 32% i delimično ljubazan i podsticajni za 16% ispitanica. Za 25% porodilja doktor/ka je bio potpuno neljubazan i nepodsticajni, a delimično za 10%. Neopredeljno po ovom pitanju bilo je 17% ispitanica. Većina učesnica ankete (45%) smatra da je doktor/ka u potpunosti bio/lala kvalifikovan/a za svoj posao, a 16% da je uglavnom kvalifikovan/a. Nasuprot njima, 12% ispitanica smatra da doktor/ka uopšte nije kvalifikovan/a, a 7% ispitanica da doktor/ka uglavnom nije kvalifikovan/a za svoj posao. Neopredeljeno je bilo 19% ispitanica.

Rezultati ankete pokazuju da porodiljama najčešće pomaže jedan/na doktor/ka (56%), da se doktori/ke u 52% slučajeva uopšte ne savetuju sa porodiljom prilikom donošenja odluke o postupcima u porođaju, da 42% porodilja od doktora/ke ne dobija objašnjenje za stvari koje im nisu jasne, da se doktori/ke u 40% slučajeva ne predstavljaju punim imenom i prezimenom, da 39% ispitanica uopšte nije upoznato sa tokom porođaja od strane doktora/ke, za 36% ispitanica doktor/ka uopšte nije bio/la dostupan/na kada im je bila potreban/na. Međutim, većina (61%) ispitanica smatra da su doktori/ke u potpunosti (45%) ili uglavnom (16%) kvalifikovani/e za svoj posao i da su u potpunosti (32%) ili uglavnom (16%) ljubazni/e i podsticajni/e.

### **UTICAJ ISKUSTVA SA POROĐAJA NA KASNIJA OSEĆANJA**

Na generalno raspoloženje iskustvo sa porođaja nije uticalo kod 41% ispitanica, pogoršalo ga je kod 33%, a poboljšalo kod 26% ispitanica. Iskustvo sa porođaja nije promenilo lični doživljaj sebe kod 49% porodilja, poboljšalo ga je kod 33%, a pogoršalo kod 19% ispitanica. Na odnos sa bebom iskustvo sa porođaja nije uticalo kod 66%, poboljšalo ga je kod 27%, a pogoršalo kod 7% ispitanica. Kod 69% ispitanica iskustvo sa porođaja nije uticalo na odnos sa partnerom, kod 17% ga je poboljšalo, a kod 14% pogoršalo. Na seksualni život porođaj nije uticao kod 68%, pogoršao ga je kod 27%, a poboljšao kod 4% ispitanica. Na želju da imaju još dece, iskustvo sa porođaja nije uticalo kod 38% ispitanica, na 28% je uticalo u smislu da će ozbiljno razmisliti o planiranju druge trudnoće, kod 23% je uticalo u smislu da želi da ima još dece, a kod 11% postu je uticalo da ne želi više da ima dece.

Rezultati ankete pokazuju da iskustvo sa porođaja kod većine žena nije uticalo na kasnija osećanja: generalno raspoloženje (41%) i doživljaj sebe (49%). Negativan uticaj iskustava sa porođaja u većoj meri je uticao na generalno raspoloženje (33% ispitanica) nego na lični doživljaj sebe (19% ispitanica). Na odnos sa bebom porođaj nije uticao kod 66% ispitanica, a na odnos sa partnerom i seksualni život kod 68-69%. Na želju da imaju još dece, iskustvo sa

porođaja nepovoljno je uticalo kod 39%, nije uticalo kod 38%, a povoljno je uticalo kod 23% ispitanica.

### **SLAGANJE SA IZJAVAMA**

Više od polovine ispitanica smatra da njihov porođaj nije bio onakav kakav su želele (56%) i očekivale (55%) niti da su imale kontrolu tokom porođaja (68%). Ponovo bi rodile u istom porodilišti 44% ispitanica, dok 35% ne bi. Većina ispitanica (62%) bi želela da pored njih u toku porođaja bude neka bliska osoba, da bi im to pomoglo da se osećaju sigurnije i opuštenije (61%) i da bi to uticalo da medicinsko osoblje bude ljubaznije (62%). Termin dula je poznat za 49% učesnica ankete.

### **ZAKLJUČAK**

Rezultati istraživanja su više nego poražavajući jer pokazuju da su porodilišta postala mesto gde trudnice dolaze sa strepnjom, i porođaju se u neprijatnoj atmosferi gde im nepoznati ljudi ne objašnjavaju šta se događa, niti pomažu pri porođaju već prate neki svoj plan porođaja i donose odluke umesto same porodilje. Stanje žene u trenutku kada na svet donosi novo ljudsko biće je zbunjeno i uplašeno, i iskustvo na porođaju ne dopinosa njenom dobrostanju niti odnosu sa bebom i partnerom, već ga pogoršava. Iz porođaja je skoro u potpunosti isključen otac, a i kada prisustvuje porođaju on više ide kao osiguranje da neće biti verbalnog maltretiranja porodilje a ne kao podrška i pomoć pri porođaju. Zaključak istraživanja jeste da je u Srbiji porođaj posto proces sličan manufakturi gde je bitan samo finalni proizvod, a ne način na koji se do njega dolazi, a osećanja i zdravlje, kako fizičko tako i psihičko, žene se u potpunosti zanemaruje.